

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Altissimi doctoris Antonii andree seraphici ordinis
minorum questiones subtilissime sup[er] duodeci[m]
libros methaphisice A[ristotelis]**

Antonius <Andreas>

in venetiarum, 24. XII. 1481

Liber Nonus

[urn:nbn:de:bsz:31-326419](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-326419)

Nonus.

Intra nonu

librum queritur. vtz ali
gd possit moueri a se ipo
vt q non. tam. qz dñ in
lra q nihil aptum e pati
ipsu a se ipso. vñ enim
z non aliud e. tum. ex dif

fnitionibus potentie actiue z passiue. nã potẽ
tia actiua e prin^m transmutandi aliud in q̄tum
aliud. z po^m passiuã ab alio in q̄tum aliud.

Præterea. si sic tunc tale sp̄ ageret in se ipsã
p̄ns e fal^m. ḡ z añs. p̄bõ p̄ne. qz actiuo natura
li z passiuo sufficienter appozimatis z nõ ipe
ditis necõ sequitur actio vt dñ infra ca^o tertio
sed sic eẽt in p̄posito secũdus te. qz actio illa
non dependeret ab eã ex quo idẽ e agẽs z pas
sũ. Contra p̄bõ 8° p̄bi. valt qz oia aialia mo
ueant seipsa. Rñõ in ista questione p̄ vnã
opt. pertractabo. fo ad qdẽz aliter rñdebo:

Quantum ad primũ e vna opt. que genera
liter tenet illam cõclusionem negatiuã. qz. s.
nihil mouet se nisi forte p̄ partẽ ex eo. s. qz vna
ps mouet aliaz z hoc non e qz aliq̄ ps eẽntialit
mouet aliaz. sed qz vna pars q̄titatiua mouet
aliã distinctã loco. Pro ista opt. arguit
tripliciter. p̄ per rõez sumpta ex. 7° p̄bi. vbi dñ
qz nihil mouetur a se ipo. ga tunc vero quiesce
ret ad quietem alterius s̄ quodl3 mobile quie
scit ad getem alterius. ga ad quietem partis.
nam oẽ nobile h3 partem qua quiesce p3 qz to
tum non mouetur. ḡ nihil mouet a se ipo p̄zio

Præterea. fo. ipossibile e idem fm idẽ esse
simul in po^m z in actũ. sed mouens mouet i q̄tũ
est in actũ. z mobile non mouetur nisi in q̄tum
e in po^m vt p3 ex diffinitione motus. ḡ ipossibi
le est qz idẽ moueat se ipm. Confirmat qz
agẽs z patiens sant 32ia. ex p̄ de generatione
sed idem non p̄trariatur sibi ipi. Prætera
tertio. ipossibile est relationes reales oppositas
fundari in fundamento vno limitato. s3 actiuũ
z passiuũ sine motiuũ z mobile referantur fm
relationes reales z oppositas pertinẽtes ad h3
modum relatiuoz vt p3 ex q̄nto huius capitulo
de ad aliq̄ d̄ ipossibile est idẽ eẽ actiuũ z passi
uũ sine motiuũ z mobile maior declaratur. qz
fundare relationes reales oppositas attribuit
eẽntie diuine rõe sue illimitationis. Ex hac
cõclũsione generali dñ in spali p̄ ordinem p̄ qz
nihilz s3 e effec. iũ sui accũtis sine sit accidẽs
coenũz z per se sine p̄ accũtis. fo qz nihil mouz
se ipsũ ad vbi. 3° nihil mouet se ad q̄titatem
vñ aiata vegetatiua n̄ mouet se in natiuitõẽ tan
gnũtatione. s3 mouet aiimẽũ qz i se conuertũt

Quarto qz nihil mouet se ad qualitãẽ vñ
nec aq̄ calida sit frigida a se effectiue nec semẽ
aiã. i alterat se ipz sed semẽ maris diu. inctũ lo
co z sbo agit in semen a matre ministratam.

Quinto. qz nulla po^m cognitiua e. principiu
actiuũ cognitionis sed tãtu passiuũ obz ac e acti
num idẽ dñ d̄ po^m appetitiua z ad singula ipoz
ad ducatur diuersa. Quãtũ ad secũdũ e alia
opt. qua teneo. qz tenz p̄c affirmatiua ad e^o eui
dẽta declaro tres conclusiones p^o sit ista ge
neralis. possibile e qz aliq̄ agat in se ipsũ e. 2°
e 3° d̄ d̄ d̄ p̄ eõclũsionũ a. l. e. i. opt. hac ondo
sic. extrema actiuũ z passiuũ sunt aueq̄ta. sic in
telligẽdo qz quodcũqz actiuũ respicit p̄ obo
tale passiuũ. vbi ḡra ta calefactiuũ in coi q̄s qd
cũqz calefactiuũ p̄cularẽ respicit p̄ obo cale
factibile i coi z non hoc vt illud. Ex his bẽtur
ista p̄põ qz quodl3 cõrctũ sub p̄ obo alicuius e
p̄ se obz eiatã licet non p̄. vt quodcũqz calefa
ctum respicit quodcũqz calefactibile. p̄ per se
obiecto z eõduerõ quodcũqz calefactibile re
spicit quodcũqz calefactiuũ. hac vsqz maior l3
possibile e qz aliq̄ sit actiuũ h3 a. e. o. q̄ aliud
e actiuũ h3 a. vt per a intelligatur for^o p̄. nabi
lis. idẽ eũam sit passiuũ fm. a. sicut quodcũqz
aliud passiuũ h3 a. ḡ illõ rõe actiuũ ita h3 se ipz
p̄ obiecto in rõe passiuũ. sicut quodcũqz aliud
ḡ ita pot in se ipsũ agẽ sicut in aliud maior est
manifesta ex h^o qz relatio actiuũ z passiuũ in coi
habent extrema cõia adẽq̄ta. p̄obõ minoris
multi effectus sunt nati p̄daci ab actiuo eguo
co z non vnioco. vt p3 de lenitate in igne ge
nerato. ista formã actiuã eguocã o3 ponere
formã substantialem aut aliq̄ aliam qualita
tem habens ergo istã formã e p̄ se leuicatu
uã. i. e. effectus leuitatis. sed for^o pot esse i aliq̄
lenificabili vt p3 in ex^o p̄dicto d̄ igne. nã q̄cũqz
for^o igne generante poneret actiuã respectu le
uitatis eãc e in igne genito z est p̄rior natura
li. et ipa leuitate p3 cõ sit p̄zi^m actiuũ ḡ n̄ e 3° d̄
tio qz ipa nisi igni genito leuitate nõ existerẽ
z tamẽ p3 qz pot inesse illi. ḡ sine cõtradictõẽ
idẽ pot. esse leuificatiuũ z lenif. cubile
Rñõ actũ ad m. qz ipa concessa negatur vlti
ma cõsequentiã. ex eo qz agens eẽ eẽ appozoxi
matum passio z ita distinctum situ sic at nõ po
test se habere idẽ ad se ipsũ. Contra. tum. ga
hec appozoximatõ non vñ necessaria ad agen
dam vt inclũdit distinctiõẽ situs nisi qn̄ ma
ior p̄tia n̄ e possibilis inter actiuũ z passiuũ
si ḡ h̄ p̄sentia sufficit ḡ multo magis maior p̄n^o
sufficit. ista. s. q̄ e sine distinctiõẽ sit^o. tũ. qz alio
qn̄ si poneretur ignis in ex. siens aque sicut an
geus in ex. siens celo l3 n̄ vt for^o tunc nec ignis
calefaceret aq̄ nec angelus moueret celũ q̄ sũt
abscedatã. qz non oportet agẽs eẽ p̄ns patie
ti nisi qz virtus agẽtis nõ pot attingere in di
stantiam in p̄oportioatã vt aliq̄ perficiat
sed si passiuũ eẽt secũ p̄fecti^o a tingeret a virtute
agẽtis sicut ḡ idẽ e veri^o sibi p̄ns si est actiuũ
z passiuũ h3 idẽ q̄ aliud posset esse sibi p̄ns sic
verũsime saluatur illa conditio p̄ qz appozoxi
l2 3

Handwritten notes and signatures in the right margin.

quant .realiter enim pot ee maior pntia qz eius
dem ad se . ergo verissime erit actio . fiat igitur
ro quam reputo achilles ex qua rde si attendit
descendo in generali p3 qz ro dicta no probat
idem posse in se agere nisi rde equiuoca . 2 hoc
qn ee capax forz que nata est terminare actioes
equiuoca forme actine iam habite . 2 sic intelli
gendu ee regulariter qz solum tunc 2 vtr pot ali
quid in se agere qn concurrunt illa duo . s . qn
h3 formam que est principiu agendi equiuoce
2 qn cu hoc est capax talis actiois . Secunda
2 sit ista . nihil pnt se mouere cando i se forz
substantialē hac ondo . nullus iperfectus ee pn
actiuu respectu pfectiois . qz sine sit actio equi
uoca sine yniuoca seper principiu actm ee eque
perfectu vel perfectius termino paco . sed nul
la forz sbalis pot nouiter aduenire vt faciat co
positum per se vnu qn illa sit pfectior quactioz
entitate precedente ipsa . qz in formis substan
tibus sp vltior est perfectior . ergo nihil pot
per se mouere causando in se formam substan
tialem . Tertia 2 sit ista . nihil pot in se aliqd
agere qctioz yniuoca actione hanc ostendo . qz
si sic g duo ididua absoluta 2 eiusde spci pnt si
mnl in eodē pns ee falz vt p3 qnto hui 2 probd
consequentie . qz tnc ro sen pn q agendi 2 ter
minus actionis essent eiusdem speciei . ex qno
ponitur actio yniuoca . 2 tamē differēt numero
qa nihil ee prin agēdi se . 2 p3 qz vtrunqz tā rō
apendi se . quātus actiois eet forz absoluta .

Ex dictis cōcludo corzrelarie p qz cu augmē
tatio 2 motus ad vbi sit ab agente sine mouen
te equiuoco qten nec quantitas aliq nec vbi ee
foz actiois . cū ee multe alteratōes sint ab agē
te equiuoco . vt vniuersaliter ille q sūt ad qnta
tes non actiois stricte loquēdo de actiois . ois
et qntas pot ee ab agēte equiuoco h3 aliq possit
ee ab yniuoco . qz in qntm sic est sequitur qz in
genere nō repugnat alteri subē cāre in se qntita
tem 2 qntitatem 2 vbi . concurrentibz at duabus
conditionibus supradictis i p cōclufione cā
bit . 2 hoc vlt actiois coennz sibi 2 ita sine mutati
one vlt non coennm sibi 2 ita p motum l muta
tione . 2o descendo ad spāla 2 dico qz sbz cāt
i se ppziam passionē g pp cās dictaz . 2 additur
alia ratio qz ois po pare passina ee i po 2 dicti
onis . vt dē in hoc 2 infra sed subz nō ee i po cō
tradictiois ad passiones alr in eēt ei contingē
ter 2 per pns non eēt scibilis per demonstratio
nem . igitur zē . h3 g subm aliqz po actiuā itri
secā respectu passiois . 2o dico qz graua 2 le
uia mouēt se ad vbi effectiue . aiāta etiam mo
uet se ad vbi motu progressiuo . sicut p3 ex di
ctis . Tertio . qz aiātū mouet se effectiue ad qz
tūctatem motu augmentatiōis . 4o qz aq cale
facta seipsā frige facit . 2 semē . seipsū alterat esse
ctiue . Quinto potē appetitiua 2 cognoscitiua
mouent se ad actū saltem ptialiter concurrēte

obiecto vt illa causa partiali . de quibus oibns
discute e p singula etiam pzoixum nimis 2 iō
sufficiat sic ea breuiter teugisse . p3 g ex oibns
his ipzobatio p opi . nec ei rōes cogit Ad
prima q sumitur de septimo phis . dicenduz qz
equiuocat de p . nam primo dubitatur dē vt di
ctum ee 2o hui vno vt dicitur p ptez . 2 iō qz sic
inest primo remouetur ab eo cui uest . si remoue
tur ab eo qd ee aliquid eius . 2 iō nihil sic primo
mouetur si aliq ee ps gescat . Alio dē p vt dicit
pca ad equationē ee eo q triangulus h3 tres
p . qd at sic in p alium n remouet ab eo si rmo
neretur ab eo qd ee aliqd ei nā triagulz nihil
minus h3 tres lz ptes triaguli pta vn angulz
n hēat tres . Est g sibi itō pbi . qz nihil mouz se
ipz p vtraz pmitate . ga segrēt 2 dictio . s . qz ge
sceret ad getē pte 2 n gescerz . nā gescēte pte n
pot moueri p p pmitate . 2 tū n repugnaret sibi
moueri primo secunda pmitate . vt p3 ex dictis
sed . ex hoc nihil mali segtur 2 nos qz poterit
aliqd moueri a se pzo pā pmitate vt pta quia
h3 in se vntē qz pot se mouere effectiue 2 egno
ce qd . n . sic primo mouet n ois qz gescat ad ge
tem partis que ee aliqd eius . Ad secundum
dicendum qz duplex est actio scilicet formalis
2 virtualis . ex 2o primi . ignis est act calidus for
malr . ex 2o vi . sol ee act calidz n formalr sed vtu
aliter p3 qz sol i vntē ee calidz . isti autē duplici
acti n dēt duplex po passina . s . formalz 2 vtu
alis . Ad formā cū dē ipossibile ee idē p3 idē
similis est in potētia 2 in actn concedo istam ac
cipiendo actum 2 potentiam yniuociter si
formaliter formaliter si virtualiter virtualiter
tunc minor est falsa in proposito . nā quādo ali
quid mouet se cum sit actio equiuoca non vni
uoca non potest dici qz sit in actn formalz . sed
est in actn virtuali . 2 in potentia formalz . et illa
non repugnant . bene autem reputo impossi
le idem esse in actn 2 in potentia yniuociter
accipiēdo . Ad confirmationem dicendum
per idem nam cum agens 2 patiens dicantur ee
contraria intelligendum est de agente yniuo
co . sic enī agens et patiens habent formas con
trarias formaliter et tunc nichil contraria nos
Ad tertius dicenduz et nō est inconueniens
relaciones reales oppositas fundari in eodem
fundamento n similitur sed aliqualiter illimita
to . vbi notandum qd quedam sunt relaciones
tales opposite que sunt impossibiles in ea
dem natura et supposito vt sunt relaciones
ee et causati . huius ratio est ga cātuz dependet
realiter a causa . idem aut nō pot eētialf dē pē
dere a se ipso . Quedā sunt relaciones reales
opposite que sunt in compossibiles in eodem
supposito non tamen in eade natura illimitata
vt sunt relatōes producētes et pducti . patet in
diuinis . ratio huius in cōpossibilitatis est quia
producens est prius origine lz pductam . idēz

Tru
tis rōal
2 qz ille
pōt fil
vtr bī in
mouēt pōt ill
mouēt ad oppo
tūctam sicut nō
mouēt pōt
mō in spūta nō
dē mouēt vt
mōtūm nō
2 seclōm
2 p pte
2 p pte
2 p pte

Nonus.

at suppositum n pot ee pns origine seipo. Que dam sunt relatōes oppōite reales q neutro mō sūt icōpossibiles. vt sūt relatōes mouētis z mobilis. cuius rō ē. qz oīs icōpossibilitas relatio nam relatiuz reducēda ē ad aliq̄s pozē: z ibi ista pziōz nō inuenitur. ibi nec illa postērior zcluditur: nūc icōpossibilitas i illis duobus mēbris reducitur ad ordinē seu depēdētia eētiale m vt originis. sed i illo 3° reducitur depēdētia taliū relatiōz ad depēdētia accītalē. nō ē at incōueniens idē suppositum depēdere a se accītalr Ad formā dicēdū qz fundamētū relatiōis mouētis z mobilis qñ aliqd mouet se lz nō sit simplr il limitatus ē tñ aliq̄tas illimitatū qnatenus idē bz rōem mouētis z mobilis aīr z aīr. Ad pzi mūm in op^m dicēdū qz ille auctozitates soluūt seipās. nā i pziā ad dīr inq̄tum sūt natum ē: z in secūda inq̄tum. aliud. lz enī idē moueat se ta/ men sūm aliā z aliā rōem mouet se z mouetur vt pz ex dictis. Ad rōem qz additur nego pziā nā qz pōdem dicēdum qz actiuo z passiuo appo ximatis nō semp segtur actio. quod pōt cōtinge re ex quibz cāis. p qz habito termino agens n̄ agit. ex^m gne qñ ē in termino nō pōt se mouere. secūdo qñqz ē nō bīo termino pōt impediri ne agat ppter v̄tutem s̄riam fortiozē ex^m aq̄ bu/ liens p̄ne igne calefaciente nō frige facit seipam 3° si nō ē totalis cā actiuā sed aliud cum ipso il lud aliud non ad sit nō agit. ex^m tenendo qz in potētijs cognitūis obiectum agat cū pō^m n̄ po/ terit pō^m agere sine obo. 4° si aliq̄ actio natura liter p̄supponat sue actioni. qz illa n̄ posita non ager. ex^m nihil intelligens nihil vult: ex eo qz ac tas volūtatis p̄supponit naturaliter actū intel/ lectus. 5° si sit agens liberum cum ex se pōt non agere. ex^m intellectu oīdente aliquid: volūtatis pōt illud nō ē pp sui libtatē. dato qz velle qz idē agat vt moueat seipm: nō segtur qz semp agat. qz pōt impediri aliquo dictoz mōz.

Questio

Trum

differentia quam assi gnat p̄bās iter poten tias rōales z irracionales sit p̄ueniēf .f. qz ille sint oppōitoz. il ē v̄o vnus oppōiti tñ. videtur qz nō. z p̄ d̄ rōabilibz qz si sic. q̄ aliquis pōt sūt agē oppōita: p̄ns ē falsum vt dicitur hic in littera. ḡ z aīis. p̄batio p̄ns qz b̄ns potētiā pōt illud cuius ē illa pō^m. q̄ habēf potētiā ad oppōita pōt sūt ad oppōita. P̄terea secūdo nulla ē potētia que nō pōt in aliquid. sed potētia rōnalis cum non possit simul in oppōita non videtur posse in aliquid nisi dēterminetur vt dicitur hic in littera. dēter minata autem non videtur ēē nisi vnus oppōi ti. Secūdo contra aliud mēbzum arguit. .f. de potētijs irrōnalibz p̄ sic. potētia so lis ē potētia irrōnabilis pz. sed potētia sol ē oppōitoz. ḡ potētia irrōnalis ē oppōi

tozum non vni^m tñ. p̄bō minozis. qz sol pōt in oppōitos effectus. dissoluit enim glacem z un/ datur lutum. Cōfirmat. qz inferius i b̄ 2°. of qz oīs pō^m s̄dictionis ē: z declarat b̄ p̄bō etiā in actio. P̄terea. f. 3° 2° pō^m irrōnabilis pont/ tur ēē oppōitozum frigus. n. n̄ tantus ifrigidat sed etiam ē cā p̄ accēs calozis. vt dicitur quar to p̄bifi. simplr p̄ficiens pilam ad pierem cū cā resiliōis: videtur qz dicta differentia non sic conueniens. Contra p̄bās hic in littera Respondeo. tenendo cum p̄bō differentiam ēē bene assignatam in ista questione sic p̄ceditur. quia pō^m quō sit intelligenda hec differentia ex/ ponetur secūdo de cā huius differentie in qui retur. Quātum ad p̄mum dico tria. p̄mam di ctum ē qz ista differentia intelligenda ē de potē tijs actiuis tñ. vt sit sensus qz pō^m actia irrōal/ cūctiqz cōpetat sine actōi qua elicit siue termi no que p̄ducit sic ē illius qz manente eadez na tura ipā nō pōt ēē actia alterius q̄ eius cur^m ex se pōt: frigiditas enim manens frigiditas nō po test esse p̄ductina calozis nec elicitina calefactū onis si tam est de se actiuā. nam quicquid circa ipsam frigiditatem licet licz illud possit aliqd facere ad esse calozis: nunquā tamen frigiditas faceret ad hoc. Similiter potētia rōnalis sic ē actiuā oppōitozum. sine sint contraria sine cō tradictoria. qz manens natura vna q̄tum ē d̄ se ē sufficiens p̄ductiuam oppōitoz p̄ductozum si est oppōitozum p̄ductozum z sufficiens elici tiuum oppōitarum actionum si ē oppōita: um actionum. Secūdam dictus ē i qz illa diffe/ rentia ē sic intelligenda vt pz ex pziō dicto. qd potētia rōnalis sit oppōitarum actionum siue actionis z negationis eius scilicet qz possit age re z non agē. Si autem actio accipiatr etiam p recta vel producta tunc sicut est oppōitozum actozum sic est oppōitarum actionum. pziō tamen modo intelligenda est hic: vt. f. ē actionis z negationis: vt patebit in sequenti articulo

Tertium dictum est. qz potētia actiuā accipi enda est non p̄ respectu potētie que est ad op/ positionis effectus sed pzo fundamento respec ctus quod ē p̄ncipiā actionis. Quātum ad secūdam supposita illa cā que videtur p̄bi posita sup̄ns in secūda le. huius noni. Ad mato rem adhuc em̄dētiā pziō videndū ē de differentia ni se scdo de intentōe p̄bi circa ipāz De pziō sciendū ē qz p̄zima distinctio po tentie actiue ē secūdam diuersam modūz eliciē di operationem. qz enim pō^m agat circa b̄ obiec tum vt circa illud lz aliquo^m distingnat z oīdat distinctōem potētiāz n̄ tñ ita imēdlate n. n. pō^m p̄patur ad obiectū circa qd opaf nisi mediante opatione quā elicit hoc vel illo modo. Itē au tem modūz eliciēdi p̄pziām operationem non potest esse in genere nisi duplex. nam potē tia actiuā aut ē de se dēterminata ad agēd p̄ ita

Liber.

actina aut est de se determinata ad agendū ita
q̄ q̄tum ē ex se nō pōt n̄ agē q̄n nō impeditur
ab extrinseco. aut nō ē ex se determinata. s; pōt
agē hūc actum vel oppositum. pōt ēt agē v̄ n̄
agē p̄tia pōt dicit̄ cōir natura. z̄ v̄o dicit̄ volū
tas. v̄n̄ p̄tia dīo p̄ncipioꝝ actiuoꝝ ē i naturaz̄ z̄
volūtatē seu p̄positum. sicut p̄ ex scōo p̄bisi.
v̄bi p̄hs ponit̄ duas cās mouētes p̄ accidens. s.
casum iuxta naturam z̄ fortunā iuxta p̄positūz̄
z̄ voluntatē. Si q̄ queratur cā b̄o differentie
quare. s. natura ē vn̄is t̄i determinate. i. cuius
cūq; vel quozūcūq; ē determinate ē ex se illi
vel illoꝝ voluntas ē oppositūꝝ. i. ex se indeter
minate ē huius actionis vel opposite aut actio
nis vel non actionis. p̄ q̄to pōt agē vel nō agē
Dicendū q̄ huius nulla ē cā. sicut. n. effectus i
mediatus ad cām cōpatur ex se z̄ p̄ sine cā me
alioquin irēf i infinitū. ita cā actina videtur im
mediate se habē q̄tum ad suā actōem inq̄tam
ip̄m elicit. nec ē dare aliq̄ cām quare sic elicit ni
si q̄z ē tal̄ cā. sed hoc ē illud cuius cā q̄rebatur.
Sicut q̄ calidū calefacit q̄z calidam nec ista p̄
positio calidū calefacit ē mediata. sed ē ime
diata in 2° vel 4° modo p̄ se sic z̄ bec calidū ex
se determinate calefacit. Sic ista: voluntas v̄t
z̄ voluntas nō vult indeterminate determinatione
ex se v̄t intra se. Sed hic ē vn̄um dubiū. quō
voluntas reducitur ad actum si ē indeterminate
ex se ad agēdū z̄ nō agēdū. R̄sō. duplex est
indeterminatione vna ē q̄ ē ex insufficientia: que est ex
potentialitate z̄ defectu actualitate sicut matia
nō h̄is formā ē indeterminate ad actum forme.
Alia ē indeterminatione sup̄abundantia sufficien
tie que ē ex illatione actualitatis v̄t simpl̄ vel q̄
dāmodo. p̄tio modo ideterminata: um nō redu
citur ad actum nisi p̄us determinetur p̄ formas
ab alio: scōo mō indeterminate pōt se deter
minare. si enim hoc posset habendo actū limita
tum multo magis se habet illimitatū. q̄z t̄ic nō
caret aliquo q̄o fuit simpl̄ p̄ncipiū agēdi ali
oquin deus q̄ ē s̄m̄e indeterminate illimitationis:
nō posset aliqd̄ agere: quod ē falsum. indetermi
natio at̄ q̄ ponitur in voluntate nec ē material̄
nec ip̄fectionis inq̄tum ip̄a ē actia. sed ē excel
lentis p̄fectionis z̄ pōt̄ aliquāliter illimitate nō
allegate ad determinatū actum. z̄ ideo pōt seip
sam determinare. De scōo videt̄ dubiū quō
ea que dicta sūt s. ciāt ad intentionem p̄bi. nā ip̄e
non ponit dictā differentiam inter naturā z̄ volū
tatem. sed inter potentiā rōnalem z̄ irrōnalem
per rōnalem itelligens solum intel^m vel sciam:
p̄ in littera. Respondeo. intellectus z̄ volun
tas p̄nt compari ad actus p̄pos quos eliciūt. v̄t
ad actus aliarum potentiarum inferiorum inq̄
h̄is h̄it̄ aliquā calitatem. p̄nta intellectus ostend
dendo z̄ dirigendo voluntas vero in volendo
z̄ impetrandō. z̄ patet q̄ p̄tima comparatio ē esse

tialioꝝ. p̄tio modo intellectus cadit sub natura
est enim de se determinatus ad intelligēdū. z̄ nō
h̄et in potestate sua intelligere z̄ nō intelligere
assentire z̄ non assentire p̄posito objecto: volū
tas autem oppōitō se h̄z ad p̄prium actum eli
ciendum z̄ nō eliciendum. z̄ p̄ h̄i diuinis ponit̄
tur due p̄ductiones. vna per modum nature c̄
p̄ncipiū ē intellectus. ita q̄ intellectus ē idē p̄m
cum natura. alia ponitur p̄ modum voluntatis
loquendo q̄ sit intellectus cadit sub potentia ir
rationali. nihil enim formaliter est liberum nisi
volūtas. s̄m̄ hanc p̄mam cōpationez̄ non loqui
tur p̄h̄is hic de intellectu. Sedā vero cōpā
tio videt̄ quasi actualis. q̄z ille potētie nō com
pantur ad actus aliarum potentiarum nisi medi
atibus actibus p̄p̄is v̄t videtur quia p̄h̄is illis
alijs sunt p̄ozes. z̄ hoc modo nunq̄ intellectus ē
p̄ncipiū alicuius opationis exterioris sine vo
luntate cōcurrente z̄ determinante int̄lectum
z̄ hoc loquitur hic p̄h̄is de intellectu z̄ alibi
frequēter. vnde de voluntate nūq̄ parum loq̄t̄
philosophus v̄t distinguitur ab intellectu p̄ac
tico qui ē p̄ncipiū operationis exterioris diri
gendo potentias equequentes v̄bi semper p̄cur
rit voluntas imperans executionem operis. v̄n̄
de philosophus aliquando distinguit naturam
contra artem z̄ contra intellectum aliquando
cōtra p̄positum seu voluntatem p̄ quod p̄z q̄
p̄ oia illa intelligit vn̄um p̄ncipiū in artificia
libus. nāz ad opus artis cōcurrūt illa tria itegrā
tia vn̄us p̄ncipiū p̄fectū artificialiū. Ex q̄ p̄z q̄ pō
rōnalis dupl̄ pōt s̄i. s. i. p̄plete z̄ p̄plete i p̄pleta
q̄dē pōt rōnalis ē itelctus v̄t ars v̄t p̄cedūt volū
tatem. z̄ de tali v̄t hic loq̄ p̄h̄is cū dicit q̄ opoz
tet illa defm̄ari p̄ voluntatem v̄t p̄obersim.
volūtas at̄ determinata intellectus ē pōt rōnal̄
completa v̄t saltē concurrat ad cōpletū z̄ sic ve
rum ē potētiā rōnalē ēē oppositūꝝ mō p̄posito
q̄n q̄ p̄h̄is hic allegat̄ i textu. p̄z q̄ loq̄tur d̄ po
tentia rōnali icōpleta. Ad p̄m̄ i op̄m̄ nego p̄nāz
pōt. n. rōnal̄ p̄nt d̄f ēē volūtas ē d̄riorum non si
m̄l faciēdoꝝ: s; pōt se determinare ad alterūꝝ
Ad p̄batōem dicēdū sic Ap. r̄idet in littera
q̄ h̄is potētiā rōnalē nō h̄z potētiā faciēdi op
posita. Contra in illo nunc in quo ē vn̄um op
positūꝝ. quero aut ē potentia ad alteram op
positūꝝ. aut non si sic habetur p̄positūꝝ v̄t
videtur quia potest opposita simul. si non q̄ pō
illa in hoc nunc non est nisi vn̄us oppositi.
Respondeo q̄ in eodem nunc potest agere
ad oppositum non i sensu cōpositionis sed i sen
su diuisionis. quia sic contingenter se h̄z ad v̄m
ita ad reliq̄: sicut in eodem nunc quo sores
sedet. potest non sedere in sensu diuisionis. nam
contingenter sedet z̄ ideo non sequitur q̄ pos
sit in opposita simul. Ad secundum dicēdū
q̄ si arguit̄ de voluntate illa pōt i actū nulla d̄
terminatione i illa p̄cedente actum. ita q̄ p̄tima

Nonus.

determinatio et tpe et natura est in positione ac
tus cum dicitur quod nihil potest nisi per determinat. fal
sum est de voluntate: si autem arguitur de intellectu cog
noscente opposita est per rationalem incompleta: tunc
est verum quod respectu extrinseci non potest aliquid nisi de
terminetur aliunde. quod illoque ex se est per modum natu
re non potest sed ad alteram determinat vel er
go ab eo agere vel nihil. sed si de intellectu proceda
tur quod non est sufficiens per rationalem proceditur secundum per
dicta. imo si per impossibile solus intellectus esset
cum virtutibus inferioribus sine voluntate nichil
posset fieri nisi determinato modo nature. quia
nulla esset per sufficiens ad faciendum alterum
oppositorum. Ad aliud argumentum de sole.
iam sapienter dictum est quod forma solis et quocumque
forma naturalis si est illimitata et principium opposi
torum in diversis materiis: sic est illoque determina
te: sicut illa forma que est unius est illius determinate.
nam non est in potestate sua alterum illorum age
re prout passio receptiva forme huius et illius sic nec
si esset unius tantum. unde sol prout passio liquescibile.
sic liquescit quod non potest non liquescere. sicut est prout pas
sio constitutibile. per autem rationalem pura voluntas
agens sine circa se oppositum in quo potest sine circa
illud. non est principium determinatum ad unum sed
in differenter est determinatum sui ad alterum
ita est quod circa quodlibet potest agere et non agere.
Ad confirmationem sicut dicitur inferius omnia
per passivum sunt ex se determinationis. actus vero sic
ibi dicitur per non ex se. sed quasi per accidens
et aliunde quatenus passivum potest ad esse vel non ad
esse. sed hoc accidit per actum. nam si sit irrationalis
necesse agit prout passio et remota omni impedimento
non sit per rationalem. Ad ultimum per ex per articulo
quod frigus nunquam facit ad esse caloris per se. facit tamen
aliquid quo facit aliquid aliud potest magis calere
cere. puta quod contrahit poros ne calor interior
diffundatur et exaltet. et ita calor unius magis ca
lescit: frigus autem nunquam calefacit directe. de pec
tione pile dicendum quod motus violenter aliquid
ad ubi. movet ad esse ubi possibile accipi per illud
motum et si indirectum potest: sic movetur si non re
dit et hoc donec factus fuerit motus proportiona
lis per motus. hoc autem nullam talem indifferen
tiam ponit vel contingentiam qualis est in per rationalem
si per ex dictis.

Questio

Verum

verum sit quod actus sit
potentia secundum
rationem videtur quod non reducendo rationes
per se. nam illud videtur per se aliquo diffini
tione per quod aliud habet diffiniri: sed non sola po
tentia diffinitur per actum sed actus per poten
tiam. quod est per minoris. nam actus et potentia
referuntur. et autem in relatione in utroque rationibus
veris. unde per per se. Contra per hoc
in littera dicitur quod sicut per ex quinto habet
relatione opposita prout dupliciter intelligi. scilicet vel mu

tuo vel non mutuo. illa quidem mutuo referuntur
quorum utrumque habet habitum ad alterum
non mutuo referuntur illa quorum unum per se habet
habitudinem ad alterum et non e converso. Ad
propositum dico quod actus et potentia non opponuntur
relatione per se. nam cum talia sint simul natura et di
ffinitione sequitur quod actus non est per rationem que po
tentia. nec ratio potentie sumeretur ab actu ma
gis quod e converso. quod est contra per in littera
opponitur autem secundo modo per dicitur ordinem ad
actum et ille ordo essentialiter est respectus ad ac
tum. et non e converso quia ratio actus est absolu
ta. qualiter autem posset esse per se relatio ad aliquid
absolutum. per quinto huiusmodi de ad aliquid
de scientia que essentialiter referuntur ad scibile et
non e converso. nam non idem est referri et rela
tionem terminare: immo ubi concurrunt in eodem
videntur per accidens coniuncta sicut forma est
in relationibus mutuis. hoc secundo modo potest di
ci creaturam referri ad deum sine omni correla
tione ideo. unde potentia et actus deus et crea
tura et omnia similia videntur pertinere ad ter
tium modum relationis. quod igitur potentia essen
tialiter ad actum dependet et non e converso. id
habet diffiniri per actum et non e converso et per
rationem ut dicitur per actus est per potentia ratione
et non e converso. Ad argumentum in oppo
sitis dicitur quod minor est neganda ad probationem
dico quod per huiusmodi loquitur de relatione que mutuo
referuntur et non sunt actus et per

Questio

Verum

actio sit in passio. sicut
in subiecto. videtur quod
sic per per in littera qui dicit quod be
dificatio est in predicato. et textus in co
textu. sicut dicit expressis per se. Contra per est
in passio. quod actio est in agere. et per per in passio. omnia
per se. quod for videtur esse in eo quod denotat. actio
autem denotat passivum in agere. Ratio in ista quod
per prout duplicem distinctionem. et ostendam tripli
cem conclusionem. prima ad primam supponendo
distinctionem de actioe qua ponit per de tran
scendente et immanente. Sicut ista per distinctio. quod ac
tio actum ad per spectat tripli dicitur uno per pro
respectu transmutatis ad transmutatum. iuxta illam
descriptionem libri sex principiorum. actio est secundum quas
in id quod subicitur agere dicitur. et hec est actio
productiva de genere actionis que est predicativa
mentum per se. que formaliter est forma respec
tiva fundata super principium quod est potentia
activa unde philosophus generat metha. et est. quod
describit potentiam activam quod est principium
transmutationis in alio in quantum aliud per
quod dat intelligere quod actio per qua potentia
activa agit est respectus transmutantis ad trans
mutatum. alio modo dicitur actio de operatione
immanente. pro ut visio et intellectio. et volu
tio dicitur actio. ut fuit iam dictum. et actio ista

Ad hunc

per se

Liber.

sumpta ē forma absoluta & acta seu pducta per actōem p^o dictā. vñ i intellectu & sū i volūate distinguit duplex actio. vna pducta & de genē actionis. q̄ i intellectu vocat̄ dicē & i volūate vocatur spirare. alia acta seu pducta q̄ ē forma absoluta que i intellectu vocat̄ intellectō: in volūate vero vocat̄ volūtiō sen amoz. Alio^o sumatur actio p opatōe trāfēte. q̄ qñq; ē ē forma absoluta & acta & pducta p motum & actū d̄ genere actōis. puta q̄ntitas aut q̄litas aut vbi licz vbi sit forma respectiua. Secda distinctō sit ista q̄ respectus ē duplex in genē. vñ i^o intrinsecus adueniēs alius extrinsecus adueniēs voco respectum intrinsecum adueniētē illam q̄ necessario sequitur suū fundamētū. posito termino & talis respectus ē de genē relatiōis: voco at̄ respectū extrinsecum adueniētē: q̄ non psequitur necō extrinsecum ambo sūt posita in actū & sub h̄ membro cadunt illa sex pncipia de q̄bus agit ille auctor. p̄ enim de actione & passione: q̄z possibile ē actiui & passiui eē: & et appropiata: & tamē nō habēt istum respectum. s̄ q̄ agens sit illud a quo transfertur nec passiuū sit illud. quod ab ipso transfertur. puta si sit aliquid impediens: & p tanto illa sex pncipia nō sunt spēs relationis. q̄z relatiō dicit respectum intrinsecus adueniētē. illa vero dicunt respectus extrinsecus adueniētēs.

Quātū ad 2^m sit ista p^o conclusio: actō accepta p^o q̄ ē respectus de genere actionis ē in agente subiecte nō i passio. hāc oñdo sic. in eodē est respectus i quo ē fundamētum. h̄ apparet ex ratōe fundamētū. nec op^m ē intelligibile sed p^o actiua q̄ ē fundamētum h̄ respectus & actōis. est in agēte. sic euidē ē. q̄ tal actō & respect^o ē i agēte. n̄ alr q̄ subiecte p̄. P^o in q̄cūq; ē for^o aliq̄ for^o malr. illud ē simplr tale p istā formā. impossibile enim ē effectū formālē separi a forma. & q̄ forma sit in aliquo formālē & q̄ nō p̄sistat ipm in formatum fm ipam. q̄ si actio ē formālē i passio sequitur q̄ passiuū erit formālē agens qd̄ oio est extra rōem. q̄ erit in agente. P^o ipossibile ē respectus opōilos eē simul necessario in eodē sed passio vel respectus passionis vniversalr ē i passio. q̄ nō necessario erit i eodē respectus oppositus q̄ ē actio. Sic q̄ intelligo conclusiōe. q̄ actio ē respectus extrinsecus adueniēs i agēte vt in supposito vel subiecto. in forma at̄ que dicitur p^o actiua vt in fundamētū p̄ma. similiter passio dicit. respectum oppositū corrdndentem isti. que ē in passio vt in supposito & subiecto in p^o passiuā vt in fundamētū. Secunda conclusio sit ista. actio accepta secundo modo que est operatio & forma imanens absoluta: est in agente vt in subiecto. hoc apparet p̄ philosophū hic qui dicit q̄ visio ē in vidente & speculatio i speculante. P̄terea per rationem. omnis p̄fectio pducta per actionem de genē actionis est imperfectibilis quod est in potentia ad ipsā

non enim ē intelligibile q̄ aliquid sit in potentia ad aliquā formam: que non sit in ipso quādo est pducta. sed actio seu operatio. secundo modo dicta ē huiusmodi: & ipsum agens suū operans ē pfectibile quod ē in potentia ad ipsam q̄ quando ē pducta ē in agente. m. p̄ quia talis actio ē pfectio agentis. puta visio vidētis et speculatio speculantis. Aduertēdum t̄ q̄ respectus talis operationis ipm opans habet rōnem agentis & passi. tamen secūdam aliā & aliaz rōez oñsum. n. scilicet supra in quadam questōe q̄ qñ i agente ē aliqua forma que ē pncipium actionis equinoce & cum hoc ē capax termini illius actōnis pōt se ipsam mouere ad ipsam formam que est nata terminare actōem talem. & ppter hoc in intellectu distinguitur intellectus agens & passibilis vt per vnum ipsa aia sit pducta in intellectiois & per aliud sit receptiua eiusdem. Sit in voluntate & in sensu pōt distingui agens & passiens de quo alias r̄. Tertia conclusio sit ista actio accepta tertio modo que ē opatō & forma transfens absoluta seu respectiua ē in passio: vt in subiecto. hoc apparet per ratōem factam ad scdām conclusiōem. nam talis actio seu opatō ē ipsa forma acta seu pducta per motum & ideo necessario ē in ipso passio & mobili quod mouet & dum ē fluens ē idem vt puto cum ipso motu. nam motus ē forma fluens. motus autē imobilis ex 3° p̄bisi. Ad arg^m in oppositum dicēdū q̄ p̄bisi nouo metha. & in tertio p̄bisi. loquitur de actōne fm tertiam acceptiōnem q̄ ē ipsa forma acta seu pducta. & hoc facit p̄ tertia conclusiōne. non autem loquitur de actione p̄mo modo q̄ ē p̄dicamentum & formālē respectus talis at̄ actio ē in agēte subiecte.

Explicit nonus liber

Questio

Prima

Irca deci

nam librum occurrit de blam que sit substantia illa vna que est prima et mensura omnium substantiarum. dicitur a quodam expositore & est sententia cōm. x. cōm. vbi p̄ba dicit eē vna p̄mā substantiā q̄ sit mensura aliaz & vult cōm. q̄ illa sit deus vel p̄mū motor. sed bec exponimus nulla est. tam quia nō videtur habere itentōne. Al. q̄ sicut p̄ ex littera q̄rit at̄. in substantijs sit aliquod vnum quod est mensura aliozum. & an

Handwritten notes:
 Sumpta ē forma absoluta & acta seu pducta per actōem p^o dictā. vñ i intellectu & sū i volūate
 distinguit duplex actio. vna pducta & de genē actionis. q̄ i intellectu vocat̄ dicē & i volūate vocatur spirare. alia acta seu pducta q̄ ē forma absoluta que i intellectu vocat̄ intellectō: in volūate vero vocat̄ volūtiō sen amoz.
 Alio^o sumatur actio p opatōe trāfēte. q̄ qñq; ē ē forma absoluta & acta & pducta p motum & actū d̄ genere actōis. puta q̄ntitas aut q̄litas aut vbi licz vbi sit forma respectiua. Secda distinctō sit ista q̄ respectus ē duplex in genē. vñ i^o intrinsecus adueniēs alius extrinsecus adueniēs voco respectum intrinsecum adueniētē illam q̄ necessario sequitur suū fundamētū. posito termino & talis respectus ē de genē relatiōis: voco at̄ respectū extrinsecum adueniētē: q̄ non psequitur necō extrinsecum ambo sūt posita in actū & sub h̄ membro cadunt illa sex pncipia de q̄bus agit ille auctor. p̄ enim de actione & passione: q̄z possibile ē actiui & passiui eē: & et appropiata: & tamē nō habēt istum respectum. s̄ q̄ agens sit illud a quo transfertur nec passiuū sit illud. quod ab ipso transfertur. puta si sit aliquid impediens: & p tanto illa sex pncipia nō sunt spēs relationis. q̄z relatiō dicit respectum intrinsecus adueniētē. illa vero dicunt respectus extrinsecus adueniētēs.

Partial view of the next page:
 hoc sit p̄mū motor
 non enim ē intelligibile q̄ aliquid sit in potentia ad aliquā formam: que non sit in ipso quādo est pducta. sed actio seu operatio. secundo modo dicta ē huiusmodi: & ipsum agens suū operans ē pfectibile quod ē in potentia ad ipsam q̄ quando ē pducta ē in agente. m. p̄ quia talis actio ē pfectio agentis. puta visio vidētis et speculatio speculantis. Aduertēdum t̄ q̄ respectus talis operationis ipm opans habet rōnem agentis & passi. tamen secūdam aliā & aliaz rōez oñsum. n. scilicet supra in quadam questōe q̄ qñ i agente ē aliqua forma que ē pncipium actionis equinoce & cum hoc ē capax termini illius actōnis pōt se ipsam mouere ad ipsam formam que est nata terminare actōem talem. & ppter hoc in intellectu distinguitur intellectus agens & passibilis vt per vnum ipsa aia sit pducta in intellectiois & per aliud sit receptiua eiusdem. Sit in voluntate & in sensu pōt distingui agens & passiens de quo alias r̄. Tertia conclusio sit ista actio accepta tertio modo que ē opatō & forma transfens absoluta seu respectiua ē in passio: vt in subiecto. hoc apparet per ratōem factam ad scdām conclusiōem. nam talis actio seu opatō ē ipsa forma acta seu pducta per motum & ideo necessario ē in ipso passio & mobili quod mouet & dum ē fluens ē idem vt puto cum ipso motu. nam motus ē forma fluens. motus autē imobilis ex 3° p̄bisi. Ad arg^m in oppositum dicēdū q̄ p̄bisi nouo metha. & in tertio p̄bisi. loquitur de actōne fm tertiam acceptiōnem q̄ ē ipsa forma acta seu pducta. & hoc facit p̄ tertia conclusiōne. non autem loquitur de actione p̄mo modo q̄ ē p̄dicamentum & formālē respectus talis at̄ actio ē in agēte subiecte.